

Владко Мурдаров

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“
при Българската академия на науките
София, България

Езикова култура

ОТНОВО ЗА ГРЕШКИТЕ ПРИ ДВУВИДОВИТЕ ГЛАГОЛИ

Във всекидневната си езикова практика ние съвсем свободно използваме съществуващите глаголи, които представят действието в неговото протичане (и са от несвършен вид) или в неговата завършеност (и са от свършен вид), като обикновено не допускаме смесване при употребата им. Съществува обаче една доста голяма група глаголи, при които твърде често се правят грешки именно в това отношение. Това са глаголите, съдържащи чуждата наставка **-ир-**, като **изолирам, коментирам, компрометирам, лобирам, окупирам, провокирам, спекулирам, стартирам, финализирам**. Традиционно тези глаголи се определят като двувидови, като се посочва, че бележат едновременно и действието като завършено, и в процеса на извършването му. Затова изборът на конкретния смисъл става ясен само от контекста, в който са употребени те. По този въпрос е писано неведнъж, но зачестилите грешки напоследък налагат отново да се върнем към тях.

Възможността на един и същ глагол да бележи действието и по двата начина не е типично явление за нашия език. Заради това грешките при глаголите с наставка **-ир-** се дължат не толкова на незнание, а най-вече на желанието те да бъдат изравнени с останалите глаголи в български и да отразяват действието само по един начин.

Особено често напоследък за да се подчертае, че действието се извършва в момента, но не е завършено, глаголът с наставка **-ир-** се употребява като в него се вмъква допълнително наставката **-в-** – **-ирв-**. Причината за това е, че обикновено тъкмо тази наставка се използва за образуването на вторичните глаголи от несвършен вид в българския език, за да бележи протичането на действието. Така в речта ни **окупирам** се превръща в **окупиравм**, **организирам** става **организиравм**, **провокирам** преминава в **провокиравм**, **компрометирам** – в **компрометиривм**, **реституирам** – в **реституиривм**, **скандализирам** – в **скандализиривм**, **структурирам** – в **структуриравм**, а **приватизирам** – в **приватизиривм**. Правилно обаче е да се остане само при **окупирам, организирам, провокирам, компрометирам, реституирам, скандализирам, структурирам** и **приватизирам**, а новосъздадените форми изобщо да не се употребяват, защото са просто ненужни.

Другата грешка, която се дължи на двойственото поведение на глаголите с наставка **-ир-** и продължава да се допуска (макар и не толкова често), е присъединяването към тях на ненужни представки. Причината е, че тъкмо с помощта на представки най-често в българския език се достига до глаголи от свършен вид, които бележат действието като завършено. И така се достига до **заангажирам** вместо само **ангажирам**, **закодирам** вместо **кодирам**, **зарегистрирам** вместо **регистрирам**, **отреагирам** вместо **реагирам**, **отредактирам** вместо **редактирам**, **отремонтiram** вместо **ремонтiram**, **проконтролирам** вместо **контролирам**. От тези форми в езика ни също няма нужда и те трябва да се избягват.

Нужно е да се припомни обаче, че тази препоръка не може да важи за всички случаи, защото понякога с помощта на представките се достига до ново, различно

значение на глаголите с наставка **-ир-**, тоест създават се действително нови глаголи. Защото има съществена разлика в смисъла между **формирам** и образуваните от него **деформирам**, **реформирам** или **сформирам**, както има разлика между **групирам** и **прегрупирам** или пък между **структурирам** и **преструктурирам**.

Специфичното обаче е, че и тези нови глаголи, заети изцяло отвън, а други възникнали на наша почва, поради това че съдържат наставката **-ир-**, са също двувидови и бележат действието и като завършено, и в процеса на протичането му. Това означава, че и при тях не бива да се появява наставката **-в-**, за да внася някакви ограничения. В езика ни няма място за форми като **сформирвам**, **преструктурирам** или **прегрупирам**, защото глаголите са съответно само **сформирам**, **преструктурирам** или **прегрупирам**.

✉ Владко Мурдаров
balgarskiezik@mail.bg

Публикувано: 28 март 2014